

37.057(997.11)
(094.5)

857

ЗАКОН
о
НАРОДНИМ ШКОЛАМА

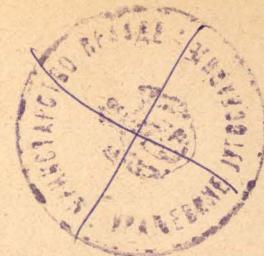
У БЕОГРАДУ

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1898.

ЦЕНА 50 ПАРА ДИН.

Уведено у нови ~~контентар~~ бр. 219/1
1 јануара 1942 год.
Београд.

МИ
АЛЕКСАНДАРИ
по милости Божјој и вољи народној
Краљ Србије

ПРОГЛАШУЈЕМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НА-
РОДНА СКУПШТИНА САЗВАНА У РЕДОВНИ САЗИВ ЗА 1898 ГОДИНУ
РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО

ЗАКОН
о
НАРОДНИМ ШКОЛАМА

I Опште одредбе

Чл. 1.

Задатак је народним школама да мушкој и женској
деци дају опште образовање и васпитање.

Чл. 2.

Народне се школе деле на ниже и вишке. Ниже
су народне школе: забавишта и основне школе, мушки
и женске. Вишке су народне школе: грађанске (односно
продужне) за мушки и девојачке за женску децу.

Чл. 3.

Народне су школе јавне и приватне. Јавне су
оне школе, које отварају и о свом трошку издржавају:
општине, срезови, окрузи или држава. Приватне су

оне школе, које отварају и издржавају приватна лица, поједине задужбине (фондови) или поједина удружења.

Чл. 4.

Општинске, среске, окружне и приватне народне школе отварају се по одобрењу министра просвете и црквених послова.

Чл. 5.

Све народне школе, јавне и приватне, стоје под врховним надзором министра просвете и црквених послова. Он прописује наставне планове и програме као и сва потребна правила за све школе и све наставничке испите.

II Ниже народне школе

1. Забавишта

Чл. 6.

Забавиштима је задатак, да забавом поучавају и васпитавају децу, мушку и женску, у узрасту од најршених 5 до 7 године и да их припремају за учење у основној школи.

Чл. 7.

У којим ће се местима отварати забавишта и о државном трошку, одлучује министар просвете и црквених послова.

Похођење државних забавишта је обавезно и за мушку и за женску децу и може трајати две године.

2. Основне школе

Чл. 8.

Основној школи, као општој васпитној школи, задатак је: да учи и васпитава мушку и женску децу од 7 до 15 године.

Чл. 9.

Основна школа има четири разреда од којих сваки траје годину дана.

Чл. 10.

У основној школи се учи:

1. Наука хришћанска,
2. Српски језик са словенским читањем,
3. Српска Историја,
4. Земљопис Србије,
5. Основи природних наука и јестаственице,
6. Рачуница и геометријски облици,
7. Пољопривредне поуке (само у сеоским школама).
8. Цртање и Краснопис,
9. Певање,
10. Гимнастика,
11. Ручни рад,
12. Поуке за домаћице (само за женску децу).

Чл. 11.

Општина, у којој има најмање 50 деце за школу, дужна је отворити основну школу.

О изузетима одлучује министар просвете на предлог окружног надзорника и окружног школског одбора.

Чл. 12.

Основне су школе неподељене и подељене, према томе, да ли у њима ради један или више учитеља, односно учитељица.

Ако у једној школи нема више од 70 ученика или ученица, радиће један учитељ или једна учитељица; ако има више радиће два; а ако број пређе 140 поставиће се и трећи и за сваких даљих 60 ученика по један учитељ или учитељица.

Чл. 13.

Школска година у варошкој основној школи почиње 16 августа а у сеоским 1 септембра, а свршава се 15 јуна идуће године. Време од овога дана до 16 августа, односно до 1 септембра одређује се за главни школски одмор. Осим тога предавања се сем недељних и празничних дана неће држати: сваког четвртка после подне, о Божићу од 23. декембра до краја године, о Ускрсу од Великог Четвртка до Томине недеље, и о берби седам дана кад то месни школски одбор одреди.

Чл. 14.

Свако мушки и женско дете, које живи у Србији, дужно је да сврши основну школу.

Чл. 15.

У основну школу примају се деца, која 1 септембра те године не буду млађа од 7 ни старија од 10 година.

О изузетним случајевима одлучује министар просвете.

Чл. 16.

Женска деца уче се у основној школи с мушком заједно само, онде, где нема засебне школе за женску децу.

Чл. 17.

Упис ученика врши се овако:

У првој половини месеца маја дотични свештеник подноси школском одбору, по протоколу рођених, списак све живе мушки и женске деце у осмој години. Сву ту децу одбор уписује за ученике I разреда. Ако број ове деце не буде довољан узимаће се поступно старија деца до десете године која дотле нису уписана. Првенствено ће се уписати мушки и она деца, чији родитељи зажеле да своју децу школују.

Чл. 18.

До почетка школске године срески лекар је дужан бесплатно прегледати сву децу уписану за школу и болесну децу предложити да се стално или привремено ослободе од школе.

Чл. 19.

Свако дете које буде уписано у основну школу мора је уредно походити.

Као оправдање за недолазак служиће болест или други важни узроци, који се морају доставити учитељу, а он цени, је ли изостанак оправдан или није. Изостанци се бележе један пре а један после подне.

Свако пола дана сматра се као један изостанак.

Чл. 20.

За неуредно похођење школе родитељи и старатељи ученички биће кажњени: за првих 10 неоправданих изостанака опоменом, а за даље казниће се новчаном казном, у корист школске касе, и то по 0·20 динара за сваки неоправдани изостанак.

Ове казне изриче месни школски одбор, а извршује председник или његов заступник који, ако не наплати казну у року од 30 дана, платиће је сам.

Ова одредба вреди и за државна забавишта. Дужност и одговорност старалаца и родитеља простира се и на све оне, који узимају децу у службу.

У случају, да се новчана казна не може наплатити, замениће се затвором, рачунајући 2 динара за дан затвора. Дан затвора рачуна се у 24 часа.

Чл. 21.

Из школе се ученици могу исписати:

- a) због болести и слабости без наде на оздрављење;

- б) због болести, које би биле опасне по друге ученике, — обоје по бесплатном уверењу српског или општинског лекара;
- в) због крајње инокаштине и сиромаштине;
- г) због престарелости ако мушкарац пређе петнаесту а девојчица тринаесту годину.

Чл. 22.

Преко године бележиће се на крају свака два месеца оцене о успеху у наукама и владању ученика, а тако исто и сви подаци о ученицима, које пропишё министар просвете и црквених послова.

Чл. 23.

На крају сваке школске године у свакој школи држаће се годишњи испити и ученици превести у старије разреде.

Све ближе одредбе о овим испитима и о превођењу ученика као и о издавању сведочанства и прелазу у друге школе прописује министар просвете и црквених послова.

Чл. 24.

Деца, која приватно уче, морају учити по програму за редовне основне школе и полагати испит у јавним основним школама. Такса за те испите биће за школску касу 20 динара, и за сваког учитеља, који буде испит вршио, по пет динара. Али нико нема права да положе у једној години испит из два или више разреда. О изузетима овог последњег за старију децу одлучује министар просвете и црквених послова.

III Више народне школе

1. Грађанске школе

Чл. 25.

Грађанским је школама задатак, да у својих ученика ојачају и прошире основно образовање и васпитање и да их припреме за привредни грађански живот.

Чл. 26.

У грађанске се школе примају они ученици, који су свршили основну школу а нису старији од 15 година.

Чл. 27.

Грађанске се школе деле на градске и сеоске: у првима преовлађује занатско-трговински, а у другима пољопривредни правац наставе.

Чл. 28.

У грађанским се школама учи:

1. Наука хришћанска,
2. Српски језик, у вези с поуком у писменим саставима за послове и потребе грађанског живота,
3. Историја српска и општа,
4. Земљопис српских земаља и општи,
5. Јестаственица,
6. Физика и Хемија,
7. Рачуница и Геометрија,
8. Грађанске и моралне поуке,
9. Основи народне економије у градским а управа добара у сеоским,
10. Књиговодство (поглавито у градским школама),
11. Пољска привреда (само у сеоским школама),
12. Ручни рад (према месним приликама и потребама),
13. Цртање и Краснопис,

14. Гимнастика,
 15. Певање и Свирање, где има могућности, и
 16. Немачки или Француски по могућству и не-
 обавезно.

Чл. 29.

Учење у грађанским школама траје три године.

Ако у грађанској школи раде два или више на-
 ставника, министар им може допустити да наставу
 врше по предметима место по разредима.

Чл. 30.

Одредбе чл. 12, 13, 22 и 23 важе и за грађан-
 ске школе.

Чл. 31.

Где не буде могућности за установљење грађан-
 ске школе, може се отворити продужна школа по
 наређењу министра просвете и цркв. послова.

2. Продужнe школe

Чл. 32.

Продужним је школама задатак, да обнављањем
 очувају и допуне у ученика писменост и знање сте-
 чено у основној школи.

Чл. 33.

У продужној школи учи све оно, што се учи
 и у основној школи. Осем тога, а према месним по-
 требама и приликама, могу се давати ученицима стру-
 чне поуке из поједињих грана пољске привреде и ру-
 чнога рада (пчеларства, свиларства, воћарства, вино-
 градарства плетарства итд.).

Чл. 34.

Настава у продужној школи траје највише две
 године. Према месним приликама министар просвете

и цркв. послова може наредити, да продужне школе
 раде само пре или само после подне, само у радне
 или недељне дане, или само неколико месеца преко
 године.

Чл. 35.

У којим ће местима похоење продужне школе
 бити обавезно, одлучује министар просвете и цркв.
 послова. У том случају и за неуредно похоење про-
 дужне школе, вреде одредбе чл. 19. и 20.

Чл. 36.

За продужне школе постављаје се засебни учи-
 тељи, где не би било могућности, да раде учитељи из
 месних основних школа.

3. Девојачкe школe

Чл. 37.

Задатак је девојачким школама, да прошире основно
 образовање и васпитање девојчица и да их унапреде
 у женском раду и домаћем газдинству.

Чл. 38.

У девојачку школу примају се оне ученице, које
 су свршиле основну школу.

Чл. 39.

Учење у девојачким школама траје три године.

Чл. 40.

У девојачким школама учи се:

- 1 Наука хришћанска,
- 2 Српски језик у вези с поуком у писменим
 саставима за послове и потребе грађанског живота,
- 3 Историја српска и општа,
- 4 Земљопис српских земаља и општи,
- 5 Јестаственица,

- 6 Физика и Хемија,
- 7 Рачуница и Геометрија,
- 8 Домаће газдинство,
- 9 Женски ручни рад,
- 10 Цртање и Краснопис,
- 11 Гимнастика,
- 12 Певање и Свирање, по могућству, и
- 13 Немачки или Француски језик по могућству и необавезно.

Чл. 41.

Девојачке школе могу бити с интернатом или без интерната. Које ће ученице и колико плаћати за једничко издржавање у државним девојачким школама одредиће министар просвете и црквених послова.

Чл. 42.

Одредбе чл. 12, 13, 22 и 23 овог закона важе и за девојачке школе.

IV Наставници

Чл. 43.

Наставници су у народним школама:

1. у забавиштима: забавиље;
2. у основним школама: учитељи и учитељице;
3. у грађанским и девојачким школама: виши учитељи и више учитељице.

Поред наставника постављају се приправници и приправнице ради практичног спремања за учитељски позив.

Сви наставници и приправници морају бити српски грађани.

Чл. 44.

Наставнике у свима јавним народним школама поставља министар просвете и црквених послова.

Чл. 45.

За забавиље могу бити постављена она лица, која су свршила најмање девојачку школу и прописани курс за забавиље.

Чл. 46.

За учитеља и учитељицу може бити постављено оно лице, које је служило као приправник или као приправница најмање две године и положило учитељски испит.

Чл. 47.

Учитељице се постављају само у женским школама, но у недостатку мушких кандидата могу бити постављене и у прва два разреда мушких школе.

Чл. 48.

За вишег учитеља може бити постављен учитељ, који је служио најмање десет година и за то му је време рад оцењиван најмање са врло добар, а уз то положио виши учитељски испит, или професорски приправник, који је положио професорски испит или виши учитељски испит.

За вишу учитељицу може бити постављена она учитељица, која је служила најмање 10 година, а за то јој је време рад оцењиван најмање са врло добар, а уз то још и положила виши учитељски испит.

Првенство на више учитељско место у грађанским или девојачким школама имају они кандидати, који поред положенога испита знају и ручни рад (слојд или женски рад) или коју од ових вештина: цртање, свирање или певање или су се одликовали на школској књижевности.

Чл. 49.

За приправника или приправницу у основним школама може бити постављено оно лице, које је редовно

12

свршило учитељску школу односно Вишу Женску Школу са учитељским испитом или које је положило испит зрелости у средњој школи.

Чл. 50.

Наставнице у јавним народним школама могу бити само девојке и жене учитеља основних школа.

Садање удате учитељице, које нису жене учитеља, могу се и даље задржати у служби; но ако ма на који начин престану бити учитељице, не могу се више у службу вратити.

Чл. 51.

Кад се наставник први пут уводи у дужност, он ће чинодејством месног свештеника пред школским одбором, односно пред управником, положити ову заклетву:

„Ја, Н. Н., ступајући у звање наставника, заклињем се Свемогућим Богом да ћу Краљу Србије Александру I бити веран, да ћу се Устава савесно придржавати, да ћу законима и законским наредбама власти бити покоран, да ћу своју наставничку дужност ревносно и тачно вршити, да ћу се клонити свега онога што се не слаже с мојим звањем. Тако ми Господ Бог помогао и тако да могу дати одговор на његовом страшном суду.“

Наставнике уводи у дужност школски управитељ или, где овога нема, председник школског одбора.

Чл. 52.

Забавиље имају годишњу плату 600 динара, која се после пет година повишава на 720 динара годишње.

Забавиље у државним забавиштима плаћају се из државног буџета.

Чл. 53.

Учитељи имају почетну плату 800 динара годишње, која се после сваких пет година периодски повишава

по одредбама овога закона. Периодских повишица има шест: прве три повишице су по 250 динара, а друге три по три стотине (300) динара на годину, тако да је највећа плата учитељима 2450 динара годишње.

Учитељице имају почетну плату 750 динара годишње, која се после сваких пет година периодски повишава са 250 динара на годину а по одредбама овога закона. Периодских повишица има takoђе шест, тако да је највећа плата учитељицама основних школа 2250 динара на годину.

Учитељи и учитељице примају своје плате и повишице из окружног школског приреза.

Чл. 54.

Виши учитељи имају почетну плату 1800 динара на годину, која се после сваких пет година периодски повишава по 360 динара годишње, тако да им је највећа плата 3600 динара на годину.

Више учитељице имају почетну плату 1500 динара годишње, која се после сваких пет година периодски повишава са 250 динара на годину, тако да им је највећа плата 2750 динара на годину.

Виши учитељи и више учитељице добивају своје плате и повишице из државног буџета.

Чл. 55.

Учитељима и учитељицама, кад постану виши учитељи, односно више учитељице, урачунају се године службе проведене у основној школи као да су их провели у грађанској, односно девојачкој, школи и према томе ће им се одређивати плата и периодска повишица.

Члан 56.

Приправници и приправнице немају никакве плате.

Члан 57.

Право на повишицу плате, која је на реду, добива учитељ после сваке пете године ако му општи ресултат оцена за то време износи врло добар. Година, у којој је учитељ добио слабу оцену, неће му се рачунати ни за повишицу ни за пензију.

Ако би учитељ које године ма из каквих оправданих узрока, и без своје кривице, остао неоцењен, та ће му се година рачунати и за повишицу и за пензију.

Ако који учитељ у току једне школске године пређе из једне школе у другу, онда ће му се оцена рачунати у оној школи у којој је дуже радио.

Све ово важи за учитељице, вишег учитеље и вишег учитељице.

Члан 58.

Сем редовне плате учитељи и учитељице основних школа имају бесплатан стан и огрев, који су им дужне давати дотичне школске општине.

Стан мора имати најмање две собе с кујном и потребним стајама и не сме бити удаљенији од једног километра од школе.

Ближа правила о грађењу школа и учитељских станова прописаће министар просвете и црквених послова у договору с министром грађевина.

Члан 59.

Ако школска општина не би могла дати стан, биће дужна за стан и огрев дати новчану накнаду, која у Београду износи 50, у окружним градовима 35, у осталим градовима 30, а по селима 20 динара месечно.

Члан 60.

Но ако у једноме месту учитељују отац и кћи, мати и кћи или две неудате сестре, имају право само

на један стан односно на једну накнаду за стан и огрев.

Удата учитељица нема права на стан односно на накнаду за стан и огрев.

Члан 61.

Поред редовне плате и станарине, могу се из буџета министарства просвете давати учитељима и учитељицама и нарочити додаци, по месту службе, из призрења на тегобу или важност службе у томе месту. Оваква места могу доносити од 250 до 500 динара на годину, као додатак ономе ко у њима служи. Но чим се учитељ с тога места премести на обично место, које нема права на додатак, он тим губи и тај додатак.

Која ће места имати права на већи, а која на мањи додатак, одређиваће Министарски Савет на предлог министра просвете и црквених послова. Правом овим не могу се никад користити већи или мањи градови.

Чл. 62.

Наставници који наврше десет година службе, имају право на пензију на случај старости, душевних и телесних слабости или наступиле неспособности. Ономе, који је навршио десет година службе, ово право доноси 40 процената његове систематичне плате; а свака даља година доноси право на 2·4, тако, да онај, који наврши 35 година наставничке службе, добије као издржавање колико му износи последња плата.

Ова им се пензија издаје из буџета министарства просвете, а по решењу министра просвете и црквених послова.

Чл. 63.

Наставничка се служба не може оставити у свако доба, већ само на свршетку школске године, у ком се

случају мора окружни школски надзорник барем шест недеља напред известити. Који би наставник сам оставио школу противно овом пропису, губи право на двомесечну плату, а ако се опет у службу врати, неће му се прећапње године наставничке службе рачунати, ни за одређивање плате, ни за пензију.

Чл. 64.

Наставници су дужни:

- а) држати се при настави тачно прописаних програма, упуштава и уџбеника који се надлежно пропишу;
- б) чувати поверене им школске ствари (књиге, учила и т. д.) за шта су и материјално одговорни;
- в) извештавати на време родитеље, старатеље и школски одбор о ученичким изостанцима;
- г) замењивати болесне или одсутне учитеље према наредби управитељевој;
- д) узимати ученика у учитељском већу ради старава о настави и васпитању ученика;
- ђ) водити децу у цркву, а учитељи су дужни још и појати недељом и празником, и
- е) владати се у служби и ван ове како то доликује образованим људима и учитељском позиву.

Члан 65.

Наставници казниће се дисциплинарно за:

- 1. неморално и недостојно владање у приватном животу, које понижава наставнички позив, (пижанчење, картање, неуредан живот и т. д.);
- 2. нечовечно поступање с децом;
- 3. невршење или немарно и неуредно вршење својих дужности (чл. 64);
- 4. непослушност према наредбама претпостављених власти;
- 5. злоупотребу у служби; и

6. сплеткарење, свађање и неслагање с другогима у служби и са школским одбором.

Чл. 66.

Казне, којима ће се наставници казнити за дела побројана у горњем члану, ове су:

1. опомена;
2. укор;
3. губитак плате до 5 дана;
4. губитак плате до 15 дана;
5. губитак плате до једног месеца;
6. губитак плате до 3 месеца;
7. премештај у друго место без накнаде селидбених трошкова;
8. отпуст из службе без губитка стечених права на величину плате и године службе, ако би се опет у службу повратили;
9. отпуст из службе са губитком неких или свих стечених права.

Чл. 67.

Отпустом из службе казниће се:

- а) наставник, над којим би често биле употребљаване мање казне а он се не би поправио; и
- б) наставник, који би земаљским судовима био осуђен на затвор дужи од месец дана за преступе или злочинства.

Чл. 68.

За добивену слабу оцену наставник се може казнити премештајем у друго место без права на селидбене трошкове. Наставник пак, који би у пет година добио три слабе оцене или узастопце две слабе оцене, отпустиће се из службе ако нема десет година учитељске службе, а ако има десет година, ставиће се у пензију.

Овако отпуштени наставник не може бити примљен поново у службу док поново не положи учитељски испит.

Наставник, који би био за неморална дела отпуштен, не може се више никако примити у учитељску службу.

Чл. 69.

Казне могу изрицати: месни управитељи казне под 1), 2) и 3) бб. члана; окружни надзорници казне под 1), 2), 3), 4), и 5) члана бб. а министар просвете и црквених послова и све остале казне. Но казну отпуштања са губитком свих стечених права у служби министар изриче по саслушању Главног Просветног Савета.

Чл. 70.

О свима казнама, које изреку месни управитељи и окружни надзорници, извештава се министар просвете и црквених послова. Жалбе на казне, које изреку месни управитељи, подносе се окружном надзорнику, а противу одлуке као и противу казне изречене од окружног надзорника подноси се жалба министру просвете, против чије одлуке нема места жалби. Жалба се подноси у року од 10 дана не рачунајући дан саопштења изречене казне.

Чл. 71.

Ни једна се казна над наставником не може изрећи док се његова кривица не испеди и он предходно не саслуша.

Чл. 72.

Кривице наставника извиђаје се или редовним путем преко земаљских власти или, у случајима чисто школске природе, преко окружних школских надзорника.

Ако би који наставник био стављен под суд и у притвор, издаваће му се само половина плате. Ако се такав наставник огласи за невина, враћа се у службу и враћа му се задржана плата. Ако се пак пусти из недостатка доказа, а кривица је таква, да понижава учитељски позив, решеће министар просвете како о враћању задржане плате тако и о опстанку дотична наставника у служби.

Наставник, који и за најмање време издржава казну затвора по осуди, неће за то време уживати плату.

V Управа и надзор у народним школама

1. Управа

Чл. 73.

Непосредну управу и надзор у народним школама врше школски управитељи.

Чл. 74.

У сваком месту, при свакој школи, један ће се од старијих и бољих учитеља тога места поставити за управитеља школског. Где је само један учитељ, он ће и вршити дужност управитеља.

У већим местима може се према потреби поставити и више управитеља.

Чл. 75.

Управитељ у грађанским и девојачким школама поставља министар просвете и црквених послова, а управитељ у основним школама школски надзорник.

За управитеље грађанских и девојачких школа, могу се поставити и професори средњих школа, а с платом коју имају школски надзорници.

Чл. 76.

Школском је управитељу дужност:

- 1) да, поред наставе поверионог му разреда, води непосредан надзор над наставом, васпитањем и редом у школама, које су његовој управи поверене;
- 2) да походи предавања наставника и уверава се о тачном вршењу програма и прописаних наредаба;
- 3) да у случају преке потребе даје наставницима одсуство до три дана, о чему је дужан увек накнадно известити окружног надзорника;
- 4) да сам врши или наређује замену наставницима на случај њиховог краћег боловања и одсуствовања;
- 5) да уводи у дужност наставнике и приправнике и овима даје потребне поуке и упутства;
- 6) да чува и уредно држи школску књижницу, збирку учила и архиву, за што је и одговоран;
- 7) да води преписку са свима властима;
- 8) да учитељима саопштава све наредбе школских и других власти и о њихном се извршењу стара;
- 9) да се брине о одржавању школске зграде у добром стању и да на време предлаже потребне оправке;
- 10) да на крају сваког месеца подноси тачан и опширен извештај о целокупном стању повериених му школа школском надзорнику.

Чл. 77.

За вршење управитељских дужности, управитељи основних школа имају додатак од школске општине:

- a) управитељи, који под својом управом имају више од 6 наставника, 150 динара на годину;
- a) управитељи, који имају 3—6 наставника, 100 динара годишње.

Чл. 78.

Сви наставници једнога места чине учитељско веће тога места.

Где је у једном месту више управитеља, веће се може ради лакшега рада поделити на онолико посебних већа колико је управитеља.

Чл. 79.

Већа се састају само на позив управитеља.

Главни је задатак већа, да се узајамним договором утврде начини за једнако и хармонично поступање у настави и васпитању поверене им омладине.

2. Надзор

Чл. 80.

Стручни надзор над народним школама врше: главни надзорник (референат за основну наставу у министарству просвете и црквених послова) и окружни школски надзорници.

За сваки округ поставља се по један надзорник, ако је број наставника у њему до 150. У округу, у коме има више од 150 наставника, поставља се и други надзорник.

Ако је у ком округу мање од 80 наставника, може се спојити с другим оближњим округом у један школски округ.

Београд има засебног надзорника, који ради у министарству просвете и црквених послова.

Чл. 81.

Место становаша школског надзорника је у окружном граду а канцеларија у згради окружног начелства, сем ако министар просвете не би нашао за потребно, да му одреди друго које место.

У округу, где су два надзорника или где је створен нарочити школски округ, министар ће одредити надзорницима место становаша.

Трошкове канцеларијске подноси школски округ.

Чл. 82.

За надзорнике могу бити постављени:

1. професори учитељских и средњих школа, који су положили професорски испит из педагошко-филозофске групе, а служили најмање 10 година у суплерентском и професорском звању.

У оскудици ових кандидата за надзорнике се могу поставити и други професори средњих и учитељских школа, који су у поменутим звањима служили најмање 10 година, а при том су познати као добри школски радници и као школски писци.

2. Виши учитељи грађанских школа с професорским квалификацијама, који су у грађанској школи служили као виши учитељи најмање 10 година.

3. учитељи, који су служили у основној и грађанској школи најмање 15 година, од којих 5 година морају бити године службе у грађанској школи и да су им годишње оцене рада одличне.

Чл. 83.

Надзорници се постављају Краљевим указом на предлог министра просвете и црквених послова и деле се по плати на пет класа: надзорници V класе имају 2500 динара, IV класе 3000, III класе 3500, II класе 4000, и I класе 4500 динара годишње плате.

У једној класи надзорник мора провести најмање 5 година.

Плата надзорницима издаје се из буџета министарства просвете.

Чл. 84.

Надзорник, који наврши 30 година наставничке и надзорничке службе, има права на онолику пензију колико је његова последња плата.

Чл. 85.

У име накнаде трошкова и дневнице за путовање ради прегледа школа сваки надзорник има годишњи додатак од 1000 до 1200 динара, који ће му министар одредити према броју школа и величини школског округа. Овај се додатак плаћа из буџета министарства просвете. За време одсуства или боловања у току школске године надзорник нема право на додатак.

Чл. 86.

Дужности школског надзорника су:

- а) да бар три пут у једној школској години прегледа све јавне и приватне народне школе свога округа. Последњи преглед мора извршити у току два последња месеца школске године и тада давати наставницима годишње оцене рада и успеха и преводити ученике (ученице) из нижих у старије разреде;
- б) да надгледа службени рад управитеља и одбора школских;
- в) да се брине о отварању нових школа или нових разреда;
- г) да поставља школске управитеље у основним школама;
- д) да објављује школске законе и наредбе преко управитеља и надлежних школских власти;
- ђ) да решава спорове између наставника и школских одбора;
- е) да ислеђује кривице наставника, за које их може казнити одређеним казнама, а за веће да доставља министру просвете;
- ж) да одлучује о уписивању и исписивању ученика из основних школа у договору са школским одбором;
- з) да одређује време за омањи школски одмор према месним приликама;
- и) да одлучује о прекидању наставе у ванредним приликама;

ј) да се брине о попуњавању упражњених наставничких места и да тога ради подноси министру потребне предлоге;

к) да одређује заменике болесним наставницима за дуже време;

л) да наставницима даје одсуство до петнаест дана;

љ) да води преписку између управитеља с једне и министра просвете с друге стране;

м) да сазива и руководи месна, среска и окружна учитељска и управитељска већа ради претресања разних школских питања; и

н) да подноси министарству тромесечне и годишње извештаје о прегледању школа свога округа и чини све потребне предлоге.

Ближа упутства о посебним дужностима школских надзорника прописаће министар просвете и црквених послова.

VI Подизање и издржавање народних школа

Чл. 87.

Политичке општине (градске и сеоске) и окрузи дужни су да подижу и да издржавају основне народне школе по одредбама овога закона, а остale народне школе само тада ако могу и ако за потребно нађу.

1. Школска општина и њене дужности

Чл. 88.

Свака политичка општина, која је по чл. 11. овог закона дужна да отвори основну школу или која добровољно отвори још и другу коју народну школу, чини школску општину.

Но једну школску општину могу састављати и два или више села из разних политичких општина.

О саставу школске општине у овом случају одлучује окружни школски одбор на предлог школског надзорника.

Чл. 89.

Школску општину представља и о вршењу се њених дужности стара месни школски одбор, који састављају: председник оне политичке општине у којој је школа, управитељ школе, и три грађанина, или, у случају ако школску општину састављају села из различитих политичких општина, по један грађанин из сваког села. Чланови школског одбора треба да су по могућности писмени.

Чланове овог одбора бира на две године одбор политичке општине, у којој је школа, по свршетку школске године. Ако је школска општина састављена из делова различитих политичких општина, онда ће одбори тех општина бирати чланове школског одбора по размери којом су у школској општини разне политичке општине заступљене.

На случај да се који од изабраних грађана не би примио избора, решаваће се по одредбама општинског закона, које се одбосе на општинске одборнике.

О избору или променама у одбору извештаваће се увек школски надзорник.

Чл. 90.

Председник политичке општине у којој је школа уједно је и председник школског одбора, а ако је он спречен, заступа га најстарији члан општинског суда.

Пословођа је одбора свакда управитељ школе.

Благајника бира школски одбор из своје средине, но то не може бити никад председник.

У седницама се решава кад има бар половине чланова и један више, а решава се већином гласова.

Чланови, који на позив председника не би дошли, а изостанак не би важним узроком оправдали, казне се са 3 динара у корист месне школске касе.

Ту казну изриче и извршује председник школског одбора или његов заступник и предаје је школском благајнику.

Ако је осуђени члан школског одбора из друге политичке општине, онда ће, по тражењу председника школског одбора, извршити казну председник дотичне општине.

Чл. 91.

Седнице школског одбора држе се свагда у школској згради.

Чл. 92.

Седнице школског одбора сазива по потреби посла председник; али је председник дужан сазвати седницу свагда, кад то захте управитељ школе, и то најдаље за пет дана од дана управитељевог захтевања. Ако то не учини, казниће се по жалби управитељевој први пут са пет, а у поновљеним случајевима са по десет динара у корист месне школске касе.

Ову казну изриче окружни школски надзорник, а извршује је државна извршна власт.

Чл. 93.

Преписка школског одбора с окружним школским одбором, окр. надзорником и осталим земаљским властима, сматра се као службена и не плаћа ни поштарине ни таксene марке. Ово важи и за преписку управитеља сваке јавне народне школе.

Чл. 94.

Дужности су школске општине:

1. да подиже, оправља и обдржава зграду за школу, стан за учитеље и школског послужитеља, онако како је то прописано правилима о грађењу народних школа;

2. да даје прописано земљиште за школска дворишта а по селима и за школске градине пола хектара;

3. да даје отопливост за школу и учитеље, и то свакда у почетку школске године за целу зиму а за учитеље и у току године;

4. да до 15 новембра сваке године састави школски буџет за идућу рачунску годину и да га попише окружном школском одбору па одобрење;

5. да набавља: школски намештај и сва наставна средства, која прописује министар просвете, као и књиге и писаћи материјал за сиротину децу;

6. да поставља и плаћа потребан број школских послужитеља; и

7. да рукује школским фондом, који се састоји од засебног имања, или завештања, или каквих било засебних прихода дотичне школе, а по правилима која ће о томе прописати министар просвете.

За невршење ових дужности министар просвете и црквених послова казниће новчано од 5—30 динара председника, благајника и чланове школске општине, а по предлогу школског надзорника ако се њихова кривица докаже.

Осуда је одмах извршна а извршује је државна власт.

Ове се казне уносе као ванредан приход у месну школску касу.

Чл. 95.

За тачно намиривање потреба школских свака ће школска општина имати своју школску касу у коју ће улазити:

- а) оно што на потребе школске издаје политичка општина као издатке по своме буџету или као позајмицу;

- б) оно што школи припадне од добровољних прилога или завештања;

в) дохоци од имања или од чега год, чим би школа као са својом својином могла располагати; и г) све изречене казне по чл. 90, 92 и 94 овог закона.

Школском касом располаже школски одбор по овоме закону и по министарским наредбама, а рукује њоме благајник одборски, који и рачуне о њој полаже политичкој општини дотичне школе и окружном школском одбору.

Годишњи извештај о рачунима школске касе шаље се школском надзорнику.

Чл. 96.

Имање школске општине различно је од имања политичке општине и састоји се или од земаља општином уступљених на употребу школи и наставницима или од поједињих доброврора завештаних или купљених школи.

Школско имање не може се отуђити ни задужити без одобрења министра просвете нити на што друго осем школе употребити. Ако би која школска општина престала, имање њено припада оној школској општини, с којом се она ујединила.

Кад се из старих школских општина нова школска општина образује, нова школска општина нема никаква права на имање старијих школских општина, осем ако би јој ове добром вољом хтели што учинити, а то се мора редовним путем свршити.

Чл. 97.

Ни једно село не може одвојити из своје школске општине, ради образовања нове или спајања са којом другом школском општином, пре истека школске године, и докле год не исплати онај део трошкова, који је за грађење или за издржавање школе за текућу годину на његов део разрезан.

2. Школски округ и његове дужности

Чл. 98.

Све школске општине једнога округа сачињавају засебни школски округ.

Чл. 99.

Школски округ представља и о вршењу се његових дужности стара окружни школски одбор, који састављају:

1. окружни начелник,
2. окружни школски надзорник,
3. окружни лекар,
4. окружни инжењер,
5. по један изасланик из сваког среза, кога српска скупштина избере за три године.

Председник је окружног школског одбора окружни начелник, а ако је он спречен заступа га окружни школски надзорник. Деловођа је одбора управитељ основне школе у окружној вароши.

У седницама се решава кад има бар половина чланова и један више, а решава се већином гласова.

Чланови се позивају писменим позивом, који се саопштава најмање на три дана раније.

Чланови, који на позив председника не би дошли, а изостанак не би важним узроком оправдали, казниће се са 10 динара у корист окружне школске касе.

Ту казну изриче председник одбора или његов заступник, а извршује је полицијска власт и предаје је окружној школској каси.

Одборске седнице држе се свагда у згради окружног начелства.

Чланови школског округа, који не живе у окружном месту, добивају по 5 динара дневно на име дневнице и попутнице, а ова се суме исплаћује из окружног школског приезда.

Чл. 100.

Састанке окружног школског одбора сазива по потреби посла председник или његов заступник, али је председник дужан сазвати састанак свагда, кад то захте окружни школски надзорник, и то најдаље за 10 дана. Ако то не учини, он ће по жалби надзорниковој, бити кажњен по закону о чиновницима грађанског реда за нетачно вршење службе.

Чл. 101.

Дужности су школскога окружног одбора:

1. да се стара о подизању прописних школских зграда у општинама, које још немају својих школа а дужне су да их отварају, као и о обрђавању и оправљању оних, које већ постоје;
2. да настојава, да поједине школске општине врше дужности, које им прописује чл. 94. овога закона;
3. да даје плату и повишице наставницима основних школа, као и наставницима оних народних школа, које су по решењу окружне скупштине и одобрењу министра просвете и црквених послова установљене;
4. да крајем сваке рачунске године саставља школски буџет за идућу рачунску годину и да га шаље министру просвете на преглед и одобрење најдаље до 15. декембра;
5. да прегледа и одобрава буџете поједињих школских општина, као и рачуне њихових благајника и да им издаје разрешнице;
6. да води надзор над руководањем свима фондовима намењеним народним школама у своме округу, а да о неправилности руководца извештава министра просвете и црквених послова, како би он могао према њима на време предузимати законске мере, ради обезбеђења интереса фондовских.

Чл. 102.

Окружни школски прирез разрезиваће се на све пореске главе у округу, а по сразмери непосредне порезе и наплаћиваће се уз државни порез под засебном рубриком.

Наплаћени школски прирез предаваће се окружној благајни, која ће по распореду, који буде утврдио окружни школски одбор, уредно слати потребне суме новаца среским властима, ради издавања плате наставницима.

Чл. 103.

Сваки школски округ има своју касу, у коју ће улазити:

1. сваки окружни школски прирез;
2. сви добровољни прилози или завештања намењена свима или појединим народним школама у томе округу; и
3. казне, које су по одредбама овога закона а у корист ове касе изречене и наплаћене. (члан 99 и 100).

Окружном школском касом располаже окружни школски одбор, а рукује окружни благајник по одредбама овога закона и по наредбама и прописима министра просвете и цркв. послова.

Благајник је дужан поднети рачуне школском одбору на преглед, а и месном рачуноиспитачу Главне Контроле, који даје разрешнице председнику одбора као наредбодавцу и благајнику као рачунополагачу.

Стање окружне школске касе министарство просвете предаваће јавности.

Чл. 104.

Град Београд и сви градови, у којима се председници постављају Краљевим указом, чине сваки за све школске општине, која има све оне дужности школске општине и школскога округа, које су про-

писане овим законом. За вршење ових дужности сваки град има свој школски одбор.

Чл. 105.

Школски одбор састављају:

1. Председник општине;
2. Школски надзорник (само у Београду и окружним градовима);
3. Месни лекар, кога одреди министар просвете и прквених послова;
4. Пет општинских одборника, које одбор из своје средине изабере, и
5. Управитељ основне школе, који је у исто време и деловођ школског одбора.

Прелазна наређења

Чл. 106.

Грађанске школе отвориће се још у почетку 1898—99. школске године, а првенствено у оним местима, у којима се буду укинуле више или ниže гимназије.

За ове ће се школе употребити оне зграде, у којима су биле смештене укинуте гимназије; а девојачке школе отвориће се, ако за њих буде буџетске могућности.

Чл. 107.

У недостатку кандидата с квалификацијама прописаним чл. 48. овог закона, за прве више учитеље у грађанским школама могу се привремено поставити: предавачи средњих школа, који још нису положили професорски испит, и учитељи основних школа, који су служили као стални учитељи најмање 10 година а за то време имали просечну оцену најмање $4\frac{1}{2}$.

Ово исто важи и за привремене више учитељице по девојачким школама.

Привремени виши учитељи и привремене више учитељице поставиће се за сталне када буду положиле прописани виши учитељски испит, а дотле задржавају сва своја раније стечена права.

Они од садашњих учитеља, који су свршили Учитељску Школу, служили као учитељи 20 година и за своје време оцењивани као врло добри и одлични могу бити постављени за више учитеље без полагања испита.

Чл. 108.

Овлашћује се министар просвете и црквених послова, да на трошкове око отварања грађанских и девојачких школа као и на плате наставника у тим школама, може утрошити уштеде из буџета министарства просвете и црквених послова за 1898. рачунску годину, а из партије, која је одређена на плате свих наставника средњих школа.

Чл. 109.

За прве окружне школске надзорнице могу се поставити и они професори средњих школа, који имају мање од 10 година професорске службе.

Окружни школски надзорници, који буду постављени, примаће плату и додатке до краја ове рачунске године из буџета министарства просвете и црквених послова а из партије, која је одређена на плате и додатке свих наставника средњих школа.

Чл. 110.

Учитељи и учитељице основних школа примаће до 31. декембра 1898. године плату из буџета министарства просвете и црквених послова за исту годину.

Завршно наређење

Чл. 111.

Овај закон ступа у живот 1. септембра 1898 године и тада престају важити ови закони:

1., Закон о основним школама од 31. декембра 1882. године (са свима доцнијим изменама и допунама у њему);

2., Закон о учитељским платама од 31. марта 1881. године, и

3., Закон о надзирању школа, од 21 марта 1881 године у колико се односи на основне школе.

Препоручујемо Нашим министрима: простиете и црквених послова, финансија и унутрашњих дела, да овај закон обнародују и о извршењу се његову стапају; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

26 јула 1898 год.

у Нишу.

АЛЕКСАНДАР С. Р.

(М. П.)

*Видeo и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,*

К. Н. Христић С. Р.

*Министар
просвете и црквених послова,
Андра Борђевић С. Р.*

*Министар финансија,
Стев. Д. Поповић С. Р.*

*Министар
унутрашњих дела,*

Јевр. А. Андоновић С. Р.

Црв. д.

36196